

SYSTEMRETTEDET ARBEID ETTER OPPLÆRINGSLOVENS KAPITTEL 9A

Oppgave/tiltak	Ansvarlig	Tidspunkt
Varsle alle elever/foreldre , om forhold ved skolemiljøet som <i>kan ha negativ innvirkning på helsen</i> til elevene (se punkt 4.4 i planen).	skolens ledelse	snarest mulig
Den nasjonale elevundersøkelsen om skolemiljøet gjennomføres (obligatorisk på 7. og 10 trinn). Resultater fra undersøkelsen analyseres, og gjennomgås med personalet, elever, og foreldre. Skolen setter inn nødvendige tiltak.	skolens ledelse i løpet av vårhalvåret	hvert år
Foreldreundersøkelsen om elevenes læringsmiljø og samarbeidet mellom hjem og skole kan gjennomføres. Resultatene fra undersøkelsen analyseres, og gjennomgås med personalet, elever, og foreldre. Skolen setter inn nødvendig tiltak.	skolens ledelse	Ved behov og/eller ønske
Vurderer ev. kontakt med PPT: For hjelp i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for alle elever.	skolens ledelse	fortløpende
Evaluerer eget skolemiljøarbeid og rutiner/planer for skolemiljøarbeidet. - Ha rutiner for evalueringen: når, hvem, hva og hvordan? - Er arbeidet og rutinene egnet for å nå målene som er satt for skolemiljøet? - Dokumentere at evalueringen er gjennomført.	skolens ledelse	årlig

EVENES KOMMUNE

Liland skole

6 HÅNDTERING AV AVVIK

6.1 Det fysiske skolemiljøet

Elever, foreldre og råd/utvalg ved skolen har rett til å be om tiltak for å rette på fysiske miljøforhold på skolen (§ 9a-2 fjerde ledd). Skolen skal da snarest mulig fatte et enkeltvedtak etter reglene i [forvaltningsloven](#). Dersom skolen ikke treffer vedtak, kan elev/foreldre klage til Fylkesmannen *som om* det var fattet et vedtak.

6.2 Det psykososiale skolemiljøet

Handlingsplikten

Alle ansatte på skolen har en klar handlingsplikt dersom de har kunnskap/mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger (§ 9a-3 annet ledd):

- Gripe inn dersom det er nødvendig og mulig.
- Varsle skolens ledelse.
- Undersøke – hva har faktisk skjedd? Samtale med involverte.
- Sette inn egnede tiltak.

Både faktisk kunnskap og mistanke utløser handlingsplikten *snarest*. Mistanken kan baseres på endring i oppførsel (f.eks. innesluttethet, aggressivitet, trøtthet, manglende konsentrasjon, dårligere skolerestater, urovekkende adferd).

Loven gjelder både der krenkelser kommer fra medelever og fra personalet.

Dersom undersøkelsene avdekker at en elev ikke har et godt skolemiljø, må egnede tiltak settes inn. Tiltakene må stå i forhold til alvorlighetsgraden i saken. De må være egnet til å bidra til at situasjonen som har oppstått eller lignende hendelser ikke skal skje igjen, og medvirke til at eleven(e) føler trygghet og sosial tilhørighet på skolen.

Vedtaksplikten - retten til å be om tiltak

Elever, foreldrene, og råd/utvalg ved skolen har rett til å be skolen om tiltak om det psykososiale miljøet (§ 9a-3 tredje ledd). Skolen skal da snarest mulig fatte et enkeltvedtak etter reglene i [forvaltningsloven](#). En henstilling må ikke være skriftlig, skolen må også ta stilling til muntlige krav. Terskelen for å anse noe som en henstilling er lav. De kan gjelde både enkeltelevers/elevgruppers psykososiale miljø, og skolens systemarbeid for skolemiljøet. Dersom skolen ikke treffer vedtak, kan elev/foreldre klage til Fylkesmannen *som om* det var fattet vedtak.

6.3 Rutiner for avvikhåndtering på skolen

Følgende **minstekrav** til skolens rutiner for avvikhåndtering skal gjelde, dvs. når skolen har kunnskap/mistanke om at en elev blir utsatt for krenkelser, eller mottatt henstilling fra elev/foreldre om tiltak om det psykososiale miljøet:

EVENES
KOMMUNE

Liland skole

1) HANDLINGSPLIKTEN	Ansvar	Dokumentasjon
<p>Rutiner for avdekking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartlegging av trivsel på skolen to ganger i året i utviklingssamtalen - sosiometriske undersøkelser - Inspeksjonsrutiner - Fortløpende observasjon av og involvering i den enkelte elevs situasjon på skolen 	<ul style="list-style-type: none"> - kontaktlærer - skolens ledelse - alle ansatte 	<ul style="list-style-type: none"> - Skriftlige rutiner
<p>Gripe direkte inn dersom det er nødvendig og mulig. Formål: stanse uønskede handlinger så fort som mulig for å unngå/ redusere fysiske/psykiske skader. Husk – <i>svært begrenset</i> adgang til bruk av fysisk makt i skolen.</p>	ansatt som observerer situasjonen	<p>Referat ved behov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se skjema <i>Ansattes bruk av makt</i> (vedlegg 2).
<p>Skoleledelsen skal varsles snarest. Den som varsler skal tas på alvor.</p>	ansatt som observerer situasjonen/ kontaktlærer/	
<p>Undersøkelser skal settes i gang straks etter kunnskap/ mistanke om krenkende ord/ handlinger. Undersøkelsene kan bestå i:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samtale med involverte elever (må sikre at <i>elevenes subjektive opplevelse kommer fram</i>). - Samtaler med foreldre til alle parter - Samtaler/diskusjoner i kollegiet. 	ansatt som observerer situasjonen kontaktlærer/ skolens ledelse	Referater ved behov

EVENES
KOMMUNE

Liland skole

2) TILTAK OG EVALUERING	Ansvar	Dokumentasjon
<p>Dersom skolens undersøkelser avdekker at en eller flere elevers skolemiljø ikke er tilfredsstillende: Skolen må sette inn tiltak.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Hva er egnede tiltak? ☐ Hvem settes tiltakene inn mot (enkeltelever, flere elever, klassemiljøet, hele skolen)? <p>- Skolen må ivareta alle involverte elever. - Skolen må sikre godt samarbeid med foreldrene.</p>	skolens ledelse	Registreringsskjema (se vedlegg 1)
<p>Hvis elev/foreldre ber om tiltak skal rektor fatte enkeltvedtak: Vedtaket skal fattes snarest mulig og ha følgende innhold:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nevne de faktiske forhold. - Ta stilling til om elevens skolemiljø er tilfredsstillende eller ikke. - Angi hvilke konkrete tiltak som iverksettes og begrunne valg av tiltak. - Angi hvem på skolen som har ansvar for tiltak, og når de evalueres	rektor	Enkeltvedtak § 9a-3
<p>Ved en eventuell klage på vedtak: Skolen vurderer innholdet i klagen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Om skolen vil ta klagen til følge, drøftes dette med rådmannen, før det ev. fattes nytt vedtak til elev/foreldre. - Dersom klagen ikke tas til følge, sendes saken til rådmannen for vurdering før ev. klagebehandling hos Fylkesmannen.	rektor	Enten nytt vedtak, eller oversendelse til rådmannen

EVENES
KOMMUNE

Liland skole

2) TILTAK OG EVALUERING forts.	Ansvar	Dokumentasjon
Hvis enkeltvedtak etter § 9a-3 ikke fattes: Skolen må likevel sette inn tiltak og dokumentere disse.	kontaktlærer/ skolens ledelse	Referat ved behov
Dersom det settes inn tiltak som er inngripende for den eleven det gjelder , må det fattes enkeltvedtak. (f.eks. bortvisning i inntil tre dager, klassebytte. Husk å forhåndsvarsle elev og foreldre før slike vedtak).	Rektor	Enkeltvedtak
Ev. reaksjoner mot elev som har krenket en annen må være i tråd med ordensreglementet.	kontaktlærer/ rektor/ kommunaldirektør	Referat ved behov/ev. enkeltvedtak
Oppfølging og evaluering av tiltak: Saken følges opp inntil krenkelsene/ problemsituasjonene opphører helt. Skolen evaluerer og vurderer fortløpende behov for evt. nye tiltak	kontaktlærer/ skolens ledelse	Referat ved behov/ev. nye enkeltvedtak
Dersom krenkende atferd ikke opphører , bringes andre eksterne parter inn i saken. For eksempel PPT, barnevern, politi eller konfliktråd.	skolens ledelse	Referat ved behov
Personalsak og skolemiljøsak: Hvis voksne v/skolen har krenket en elev, er dette både en personalsak og en sak om elevens skolemiljø, som utløser handlingsplikt hos skolen.	skolens ledelse	Referat ved behov

EVENES KOMMUNE

Liland skole

Vedlegg 1: Registreringsskjema – avvikssak om elevs psykososiale miljø

(Jf. opplæringsloven § 9a-3 og § 9a-1)

Skjemaet brukes som grunnlag for skoleledelsens vurdering av egnede tiltak:

- når noen ved skolen har kunnskap/mistanke om at elev er eller har blitt utsatt for krenkende ord eller handlinger, eller

- ved henstilling fra elev/foreldre om tiltak om skolemiljøet (husk vedtaksplikten).

Hvis henstillingen er muntlig, skal den skrives inn i dette skjemaet.

Elevens navn, f.dato, klasse:	
Meldes av:	
Dato for meldingen:	
Hva handler saken om (kort)?	
Hvilke tiltak setter skolen inn for å bidra til at situasjonen som har oppstått eller lignende hendelser ikke skal skje igjen?	

Dato og underskrift av representant for skolens ledelse

Skjema lagres i elevens mappe. Husk å lage ett skjema for hver elev. For videre oppfølging og dokumentasjon av saken, følg rutiner for avvikshåndtering.

EVENES KOMMUNE

Liland skole

Vedlegg 2: Registreringsskjema – ansatt har grepet inn med makt

(Jf. straffeloven § 47 og § 48)

Skjemaet brukes som grunnlag for skoleledelsens vurdering av elevens skolemiljø, når ansatt har brukt fysisk makt overfor elev.

Ansatt(e) som brukte makt:	
Elevenes navn, f.dato, klasse:	
Dato for meldingen:	
Hva handler saken om (kort)? <i>Skoleledelsens parter, hva har skolen/ansatt gjort på forholdsmessig?)</i>	<i>beskrivelse av hendelsesforløp, involverte forhånd, var maktbruk nødvendig og</i>
Hvilke tiltak setter skolen inn for å bidra til hendelser ikke skal skje igjen?	at situasjonen som har oppstått eller lignende

---

Dato og rektors underskrift

Skjema lagres i elevens mappe . Husk å lage ett skjema for hver elev. For videre oppfølging og dokumentering av saken, følg rutiner for avvikshåndtering i planen punkt 6.3.

Generell informasjon om fysisk maktbruk i skolen

Det er *ingen hjemmel i opplæringsloven om tvangsbruk* i skolen. Ansattes bruk av tvang/makt overfor elever er ulovlig og kan medføre straff. *Svært milde former* for fysisk maktbruk kan imidlertid være lovlig (f.eks. å ta tak i armen og føre bort en elev som etter oppfordring har nektet å flytte seg, med mindre læreren er særlig hardhendt, se [Udirs rundskriv 2-2010](#) punkt 4.2.3). I tillegg kan bruk av fysisk makt for å hindre at elevene skader seg selv eller andre eller skolens/annens eiendom, i *ekstraordinære tilfeller* kunne være lovlig (jf. regler om nødrett og nødverge i straffeloven).